

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

INHOUD

- 3** *Harm Niesen:* **Rapen van kievitseieren nu ook in Friesland verboden** **Vers van de pers:** het mooie nieuws over de rechterlijke uitspraak inzake het kievitseierenrapen in Friesland (lees verder op pagina 12).
- 4** *Harm Niesen:* **Waar het mis ging in vijf punten** Naar een verantwoord faunabeheer? Samenvatting van de vele zaken die er mis gingen na het in werking treden van de Flora- en faunawet.
- 5** *Gert Jan Blankena:* **Vos** De ecooloog van de gemeente Apeldoorn legt uit waarom de vos ten onrechte de schuld krijgt van allerlei 'misstanden' in het buitengebied.
- 6** *Niko Koffeman:* **In memoriam Z H K Prins Bernhard zur Lippe Bisterveld** Korte biografie van de onlangs overleden prins.
- 7** *Ans Rotteveel:* **Ze mógen weer** In Flevoland kunnen de jagers hun speelgoedje en jagershoedje weer uit de kast halen.
- 8** *AJ. Cnoop Koopmans:* **Beheer van ree en damhert in duingebieden** Verslag van een workshop van de Stichting Duinbehoud over het al of niet ingrijpen in ree- en damhertpopulaties in de duinen.
- 10** *Pauline de Jong:* **Uitglijder van de Hoge Raad** Waarom juristen zich verbazen over de uitspraak van de Hoge Raad inzake de provinciale vrijstelling van zwarte kraai en kauw in Friesland.
- 13** *Pauline de Jong:* **Waar blijft minister Veerman?** Dankzij het optreden van de minister van LNV staan zwarte kraai en kauw nu op de landelijke vrijstellingslijst.
- 17** *Redactie:* **Het lot van de mol** Omdat hij wel eens een ongewenst bezoekje aan een gazonnetje brengt mag de mol sinds kort weer met alle mogelijke, wrede middelen van het leven worden beroofd.
- 18** *Norman Jeans van Swelm:* **Greenpeace en de zeehonden** Column.
- 19** **De buit van Vos(s)** Vaste rubriek over jacht en dieren in het nieuws.
- 20** *Pauline de Jong:* **Reeën op weg** Over de drogreden om ontheffingen te verlenen voor het schieten van reeën in het kader van verkeersveiligheid.
- 24** *Harry Voss:* **De hut van het kwartaal** Vaste rubriek.

Omslag Na een jarenlange juridische strijd is het eindelijk zover. Op 16 maart 2005 nam de rechtbank van Leeuwarden de legendarische beslissing dat er ook in Friesland geen kievitsnesten meer mogen worden leeggehaald. Zie ook pagina 3 en 12 (foto: Harm Niesen).

Een nieuwe rubriek op de achterpagina: De jachthut van het kwartaal.

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen. Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens € 16,- per jaar betalen via Postbanknummer 116072 te Renkum. Sympathisanten betalen minstens € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum, Postbanknummer 116072. Bij betaling vanuit het buitenland dient men één van de genoemde codes toe te passen namelijk:
IBAN: NL36 of PSTB 0000 116072 of BIC: PSTBNL21.

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wanadoo.nl.

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele, Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum, Telefoon (0317) 31 84 87.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Odo.

Medewerkers

Jan Bouterse, Gerard Ellenbroek, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Harm Niesen, Norman van Swelm, Marianne Thieme.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl.

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43, E-mail: studiorb@planet.nl.

Website

www.faunabescherming.nl.

Vormgeving

Rob Busser (studio RB), Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen.

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Olieslagershorst 103, 7326 NM Apeldoorn.

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Breaking news....

Rapen van kievits-eieren nu ook in Friesland verboden

Het is 16 maart en eindelijk een beetje voorjaar, na het pak sneeuw van vorige week. Sinds een paar dagen hebben grutto en kievit dat ook door en baltzen ze volop. Het kan niet lang duren voor de eerste legsels er zijn. Iets later dan gemiddeld en dat is maar goed ook, anders waren ze misschien al gepredeerd door Friezen. Omdat de rechtbank van Leeuwarden na verscheidene malen uitstel pas vandaag met een uitspraak is gekomen, is het rapen tot op dit moment mogelijk. En morgen nog, daarna is het toch echt verleden tijd. Nadat we vanaf 1976 ieder jaar allerlei pogingen hebben ondernomen om er een eind aan te maken, lijkt dat nu eindelijk gelukt te zijn. Niet dat er in de afgelopen negenentwintig jaar niets is bereikt, integendeel. De handel in eieren is afgeschaft en alleen in Friesland was rapen nog toegestaan, de raaptijd is verkort en er zijn - op papier in ieder geval - voorwaarden verbonden aan het mogen rapen van eieren. Maar dat was allemaal lang niet genoeg. Het moest definitief onmogelijk worden om eieren van beschermde vogels te zoeken en te rapen, op zo'n grote schaal en voor de consumptie. Naar onze vaste overtuiging staat dat ook bijzonder duidelijk in de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Wij hebben daarvoor in Brussel een klacht ingediend, die uiteindelijk en na jaren, door de ambtenaren werd geseponeerd. Om een eenvoudige reden: Brussel paste ervoor de Zwarte Piet toegespeeld te krijgen en wilde pas serieus naar het probleem kijken nadat een Nederlandse rechter zich over de kwestie had uitgesproken. En dat is pas sinds de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet mogelijk. Daarvoor bepaalden de minister en de Tweede Kamer wat er wel en niet was toegestaan en was beroep daartegen niet mogelijk. De provincie Friesland blijft beweren dat ze van Brussel toestemming hebben gekregen voor het eierrapen. Maar zoals de rechters in Leeuwarden terecht opmerken: dat zijn dan uitspraken geweest van mensen met een politieke verantwoordelijkheid. Dat is geen oordeel geweest van het Europese Hof en dat is het enige dat juridisch van belang is. Door de uitspraak van de rechtbank is het ontheffingsbesluit van Gedeputeerde Staten van Friesland geschorst totdat GS een nieuwe beslissing op bezwaar bekend heeft gemaakt. Bij deze nieuwe beslissing dient GS uitdrukkelijk rekening te houden met de uitspraak en de overwegingen van de rechtbank. De kritiek van de rechtbank richt zich op drie punten:

- 1 Een eierrapper mag in een seizoen vijftien eieren rapen, maar omdat feitelijk iedereen een eierzoekkaart kan krijgen, is er geen maximum aan het aantal geraapte eieren en kunnen in principe alle eerste legsels van de kievit geraapt worden;
- 2 Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar de effecten van het eierrapen in Speciale Beschermingszones (SBZ's) (Natuurreservaten);
- 3 En als belangrijkste: Er is niet voldaan aan de 1%-eis voor wat betreft het op beperkte schaal doden of vangen van beschermde vogelsoorten.

De laatste eis vloeit voort uit de Europese Vogel- en Habitat-richtlijnen en houdt in dat voor het doden of vangen van beschermde soorten alleen op beperkte schaal toestemming kan worden gegeven. Volgens vaste jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie betekent dit dat nooit meer dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van een soort in een bepaald gebied gedood of gevangen mag worden. Deze eis betekent dat er in Friesland in principe ontheffing zou kunnen worden gegeven om maximaal tweehonderd kieviten te doden of te vangen. Rekening houdend met de kansen dat eieren tot volwassen kieviten uitgroeien - die kans is

(vervolg op pagina 12)

Waar het mis ging in vijf

Een recent onderzoek toont aan dat overheden zich in toenemende mate niet houden aan voorschriften en wettelijke regelingen. Met grote regelmaat begaan zij welbewust overtredingen die zij onder geen beding van een gewone burger of organisatie zouden tolereren. Dat verbaast ons niet echt.

De Flora- en faunawet is in een aantal opzichten duidelijk en anders is de toelichting op de wet dat wel. Toch geven de Faunabeheerplannen, die nu in alle provincies in werking zijn getreden, mogelijkheden aan jagers om hun hobby uit te oefenen op een schaal, die ze zelf nooit voor mogelijk hadden gehouden. Onder het mom van 'schadebestrijding' is vrijwel alles toegestaan. In ieder geval kan er nu op veel grotere schaal en vaak gedurende het hele jaar geschoten worden. Op soorten die jaren met rust zijn gelaten en op plaatsen waar nog nooit schade is geclaimd. Rechteren hebben uitgesproken dat individuele boeren en jagers niet hoeven aan te tonen dat er schade dreigt. Het is al voldoende dat het Faunafonds, gedomineerd door boeren en jagers, aangeeft dat de mogelijkheid van schade bestaat. Daarmee is het hek van de dam, bewijs maar eens dat die jager nooit dat gevoel had mogen hebben. Gevolg is dat er in grote delen van het land en gedurende het hele jaar 's nachts vossen en konijnen worden geschoten met behulp van lichtbakken, dat er wordt geschoten op honden en dat grauwe ganzen op alle mogelijke manieren worden bestreden. Kolganzen, smienten, roeken, knobbelzwanen, hun aantallen moeten allemaal drastisch worden beperkt. Populatiebeheer, een begrip dat met opzet niet in de wet is opgenomen en dat synoniem is voor plezierjacht, is weer een volwaardig argument voor jacht geworden. En Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Provinciale Landschappen doen er van harte aan mee. Waar is het allemaal mis gegaan? Op een aantal plaatsen. Eerst en vooral natuurlijk in de Tweede Kamer, waar de meerderheid van LPF, CDA en VVD, meestal gesteund door D'66 en klein rechts, alles in het werk heeft gesteld om door middel van moties de oude Jachtwet weer terug te krijgen. Dat is ze gelukt, en zelfs meer dan dat, want

in een groot aantal opzichten zijn de jachtmogelijkheden nu ruimer en gemakkelijker dan toen. In de tweede plaats hebben de meeste provincies domweg hun plicht niet gedaan. Na bijna drie jaar hadden ze maar één prioriteit: het maakt niet uit wat er in het Faunabeheerplan staat, maar het moet nu zo snel mogelijk van kracht worden. Veel provincies hebben een eigen provinciaal faunabeleidsplan en dat is op vele punten in strijd met de plannen van de Faunabeheereenheden. Die plannen hadden dus door de betreffende Provinciale Staten nooit mogen worden goedgekeurd. Nog geen man overboord, want als Faunabescherming maken we bezwaar tegen zo'n plan. Maar dan worden we geconfronteerd met het derde probleem: het plan is 'democratisch' goedgekeurd en dan kan er volgens de rechterlijke macht geen bezwaar tegen gemaakt worden. Met dit juridische probleem zijn we echter nog niet klaar.

Er volgt nog een laatste beroeps-mogelijkheid. Dan volgt het vierde probleem. Dat wordt gevormd door de boven reeds genoemde natuur-beschermingsorganisaties, een woord dat eigenlijk tussen aanhalingstekens zou moeten staan. Want deze drie organisaties werken samen, en volgens henzelf met plezier, met jagers en boeren in de Faunabeheereenheden. Zij zijn daarom met nadruk medeverantwoordelijk voor het nu in gang gezette beleid. Staatsbosbeheer wil meer 'vrijwillige jagers' betrekken bij het beheer van haar terreinen. Natuurmonumenten kondigt aan nesten van grauwe en andere soorten ganzen te gaan bestrijden. Staatsbosbeheer doet dat al jaren. Omdat ze zoveel schade toebrengen. In de natuurgebieden zelf niet natuurlijk, alleen de boeren klagen. Onderzoek heeft echter aangetoond dat op deze manier het aantal ganzen niet zal afnemen, terwijl het wel een enorme verstoring

De Faunabeheerplannen, die nu in alle provincies in werking zijn getreden, geven aan jagers de mogelijkheden om hun hobby uit te oefenen op een schaal, die ze zelf nooit voor mogelijk hadden gehouden (foto: Rob Voss).

punten

tijdens het broedseizoen tot gevolg heeft. En natuurlijk weten de betrokken organisaties dat donders goed. Ze doen het uitsluitend om boeren en jagers een plezier te doen. Dan zijn we aanbeland bij het vijfde probleem. De Flora- en faunawet stelt, ook als er sprake is van belangrijke schade, een flink aantal voorwaarden vóór er van bestrijding sprake kan zijn. Maar daar wordt in de praktijk door de overheden niet of nauwelijks aan voldaan of op gecontroleerd. We zijn terug bij de aanhef van het verhaal. Bij schade moeten eerst twee alternatieve middelen worden geprobeerd. Pas als die niet helpen en jacht wel, mag er geschoten worden. Met dit gebod wordt grootschalig de hand gelicht. De alternatieven worden nauwelijks serieus toegepast en terwijl het nog nooit wetenschappelijk is bewezen, nemen zelfs rechters voetstoots aan dat jagen wel helpt. Verjagen van ganzen gaat alleen goed als je er ook een aantal schiet. Deze stelling hoeft kennelijk niet bewezen te worden. Het is een 'ervaringsfeit'.

Dan zou het toch niet zo moeilijk te bewijzen moeten zijn?

Kijk alleen maar naar de jarenlange en volstrekt vruchteloze bestrijding van de vos. Even leek het door te dringen, maar inmiddels is bijna iedere provincie weer gevallen voor het jagersstandpunt. Zelfs als, zoals in Friesland, de Raad van State de ontheffing vernietigt, produceert GS zonder blikken of blozen binnen de kortste keren een bijna identieke ontheffing, die bovendien door provinciale ambtenaren en AID voldoende gecontroleerd moet kunnen worden, anders mag die ontheffing helemaal niet gegeven worden. En ook aan dat wettelijke voorschrift houden de provincies zich niet. Daarom bij deze nogmaals een oproep. Waarschuw politie, AID en ons als u ziet dat er ergens wordt gejaagd zonder duidelijke noodzaak. Protesteer bij de natuurbeschermingsorganisaties waar u lid van bent. Trek aan de bel bij uw politieke partij. Laat merken dat de volledige vrijheid van handelen die de jagers dit jaar gekregen hebben wat ons betreft van korte duur is.

Harm Niesen

Vos

In januari kun je, met een beetje geluk, 's nachts de vos horen blaffen. Voor vossen is het nu ranstijd: de tijd van voortplanten. Vooral moervossen, de vrouwtjes, zijn nu te horen: ze maken een klaaglijk, wat lang aanhoudend keffend geluid, dat wel een beetje lijkt op een schreeuw van een pauw, maar dan heser. Ik vind dat een schitterend geluid, maar de honden in de omgeving denken daar anders over: ze blaffen woedend terug. En ook menige kippenbezitter hoort dit geluid met gemengde gevoelens aan. Vossen leven in familieverband. De moertjes hebben een gezamenlijk territorium, dat binnen het territorium van een rekel (een mannetje) valt. Zo'n territorium kan al gauw zo'n honderd tot veertienhonderd hectare groot zijn, afhankelijk natuurlijk van de hoeveelheid voedsel die te vinden is. Ondanks zijn slechte naam op het gebied van roven leeft de vos hoofdzakelijk van muizen, regenwormen, kevers, vruchten, aas (dode dieren) en afval. Daarnaast eet hij ook wel (jonge) hazen en konijnen, vogels en eieren, maar dit soort prooien maakt gemiddeld minder dan tien procent uit van zijn voedsel. Maar de vos is een echte opportunist: krijgen wat je krijgen kan! En dan is een hok vol kippen natuurlijk een gemakkelijke prooi. Dat soort acties bezorgt de vos een slechte reputatie. Die slechte naam wordt dan ook nog eens danig opgefokt door jagers; zij hebben een bloedhekel aan vossen, want jagers en vossen zijn concurrenten: zij jagen op dezelfde prooi. En dat kan natuurlijk niet. Daarom is de vos prooi geworden van de jager, en die heeft daar de meest wilde argumenten voor. Maar helaas voor de jager: die argumenten worden stuk voor stuk door wetenschappelijk onderzoek weerlegd. Zo was er de laatste jaren het jagersverhaal dat weidevogels enorm te lijden hadden door de toegenomen vossenpopulatie. Zeer recent onderzoek, waarbij videocamera's bij de nesten van weidevogels zijn geplaatst, halen dit verhaal onderuit: niet de vos, maar de boer is doodsoorzaak nummer één! Met zijn maaiaparaat (en het vroege tijdstip van maaien) worden de nesten vernield. Soms zijn die nesten, in overleg met de boer, gemarkeerd door goedwillende vogelbeschermers. Uiteraard met de bedoeling om het nest te ontzien. Maar weidevogels zijn nestvlinders, wat wil zeggen dat de jongen zodra ze uit het ei zijn gekropen het nest verlaten. Daardoor worden ze alsnog door de maaierende boer gehalveerd. Zonder opzet natuurlijk. En dan volgen er nog een aantal andere natuurlijke predatoren; bijvoorbeeld de hermelijn en de zwarte kraai. Pas op de zesde plaats komt de vos op het toneel. Jammer voor de jagers: alweer een argument onderuitgehaald. Gelukkig zijn de meeste natuurbeherende instanties overtuigd dat vossen een waardevolle bijdrage leveren aan de fauna. In heel wat bossen en landgoederen worden vossen niet meer bejaagd. Hier ontwikkelt de vossenpopulatie zich op een natuurlijke wijze: open territoria raken bezet en nieuwe territoria ontstaan. Soms op minder voor de hand liggende plekken. Zo leven er heel wat vossen tegenwoordig langs de randen van steden en dorpen.

Want daar is meer voedsel te vinden dan in het bos of in de weilanden: afval, brood voor eenden, bakjes voer voor katten, vetbollen, botten... en natuurlijk kippen, eenden en konijnen. Daar moeten we wel even aan wennen. Zoals die mevrouw die, nadat haar kippen waren opgegeten, in deze krant verontwaardigd verklaarde dat boswachters ervoor moeten zorgen dat vossen in het bos blijven en niet daarbuiten. Want zij mocht immers ook niet haar hond los laten lopen in het bos!!

Gert-Jan Blankena

(met toestemming overgenomen uit De Stentor, februari 2005)

ZKH Prins Bernhard zur Lippe Bisterveld

Bernhard is niet meer. Op 1 december 2004 verruilde hij de tijdelijke voor de eeuwige jachtvelden. Zijn overtuiging dat er ook na de dood nog verder gejaagd kan worden, lag ten grondslag aan de wens om net als Emma en Wilhelmina niet gebalsemd te worden. Posthume bekentenissen van Bernhard bevestigen dat de jacht hem meer heeft geboeid dan de natuurbescherming die in zijn beleving toch vooral in het teken moest staan om het jagen te faciliteren. René Zwaap schreef al een boeiende artikelenserie over hoe Bernhard binnen zijn Wereld Natuur Leger het jagen op de Big Five in Afrikaanse landen probeerde veilig te stellen.

Maar ook in Nederland bemoeide Bernhard zich actief met het verstoren van het natuurlijk evenwicht via bijvoeren en drijffjacht.

De posthume biecht van ZKH Prins Bernhard toont aan hoezeer het vooruitzicht om in een kameraadschappelijke sfeer van mannen-onder-elkaar dieren te bemachtigen, ondeugend kan maken. Terwijl verschillende achtereenvolgende staatssecretarissen in antwoord op kamervragen aangaven dat er in het Kroondomein niet werd bijgevoerd, maar dat de hoge varkensstand het gevolg was van de grote hoeveelheden eikels en beukenootjes die jaar na jaar vielen, werd er in werkelijkheid op zeer grote schaal bijgevoerd. Dit zei ZKH Prins Bernhard erover in het geruchtmakende Volkskrantinterview:

'Meneer Forbes van het gelijknamige magazine ontmoette ik een keer in Amerika. Ik heb hem bij die gelegenheid gezegd: hoe kunnen jullie zo'n onzin schrijven? Claus en Trix kunnen de jacht niet eens betalen. Toen zij koningin werd, heeft Claus gezegd: we moeten de varkens op het Loo afschaffen. Dan krijg je geen gasten meer, heb ik hem gezegd, want die komen niet voor een hert, die willen alleen maar varkens schieten. Ja, maar dat kunnen we niet betalen, zei Claus. Oké, dan betaal ik, heb ik gezegd. Dus vanaf de dag dat ze koningin is geworden heb ik het voer van de varkens op het Loo betaald'. Omgerekend naar wat wetenschappelijke draagkrachtmodellen aan zwijnenstand

kunnen verklaren moet worden uitgegaan van het bijvoeren van tenminste tweehonderdduizend kilogram maïs per jaar alleen al in de kroondomeinen. Pure faunavervalsing, louter en alleen voor de lol van het doden. Waar die lol dan verder uit bestond wordt duidelijk uit de rituelen die Bernhard voorstond tijdens de jachtpartijen.

Hans Galesloot schreef er het volgende over in zijn boek *'Mevrouw Majesteit'*, een gefictionaliseerde biografie over het leven van Juliana: *'De ontmoetingen met Bernhard na de bevrijding stonden hem nog helder voor de geest. Beel was uitgenodigd voor een drijffjacht op het St. Hubertus Jachtslot op de Veluwe. Louis was als kind in Brabant opgegroeid met de jacht op kleinwild, eenden en hazen. Nooit eerder had hij een drijffjacht op groot wild meegemaakt. 's Ochtends kwam een hofauto hem thuis ophalen. Het gezelschap jagers bestond uit Nederlandse industriëlen, mannen als Tromp en Saai Zwanenberg, wederopbouwers van het koninkrijk. Louis was die dag Bernhards persoonlijke gast en hij leerde hem het naderende wild te observeren en zijn jachtgeweer aan te leggen. De jagers zaten verdekt opgesteld aan de bosrand. In de verte hoorden zij de drijvers schreeuwen. Een jong wild zwijn werd uit het kreupelhout gedreven en rende over de heide, het vluchtte gillend in de richting van de wachtende jagers. Bernhard zat naast Louis geknield in het gras met het geweer in de aanslag. "Louis, hou hem in het vizier en richt vlak voor hem, anders schiet je mis", zei Bernhard. Louis volgde het zwijn. "Schiessen!" zei Bernhard. Louis haalde de trekker over. Het zwijn vloog over de kop en het gegil verstomde langzaam. Bernhard klapte in zijn handen, 's Middags lag de buit van de jacht, een veertigtal herten en zwijnen, op een rij voor het bordes van het jachtslot. Hofbedienden liepen af en aan. De prins feliciteerde Louis nogmaals met het succes van zijn eerste drijffjacht en pakte een gekarteld mes. "Alsjeblieft, de hartsvanger," zei hij en gaf het mes aan Louis. Het zwijn dat Beel geschoten had, werd door twee drijvers op de rug gelegd met de poten omhoog. Beel keek naar het dode dier, terwijl een drijver hem instrueerde. Louis bukte, sneed met de hartsvanger de borstkas open en trok de ribben uit elkaar. "Haal het hart eruit, Louis," zei Bernhard. Louis sneed het hart los en legde het naast het dier op de tegels. Hij pakte de fles kruidenbitter aan van een bediende en alle jagers kregen kelkjes aangereikt. De jagers brachten een toast uit op Beels eerste zwijn. "Die Hose aus, Louis!" riep Bernhard. Louis begreep al snel dat dit bij het jachtritueel hoorde. Verlegen knoopte hij zijn broek open en liet die in de joviale sfeer van mannen onder elkaar zakken. Hij bukte voorover en trok zijn*

jagersjasje omhoog. Bernhard gaf Louis met de bebloede hartsvanger drie tikken op zijn billen. De jagers klaptten instemmend en Bernhard sloeg zijn arm om Beels schouder heen. "Jetzt bist Du ein Jäger, mein lieber Louis", zei de prins. De fotograaf nam een foto van Bernhard en Beel'.

Het zijn sfeerbeelden die aangeven waar de belangstelling van de beschermheer van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging lag. De prins die nimmer door derden gecorrigeerd werd en dat aan het einde van z'n leven kwalijk nam aan de 'slapjanussen' die z'n omgeving vormden. Hij stapte als piloot in vliegtuigen zonder de benodigde brevetten, omdat niemand hem daarom vroeg. Hij liet buitenlandse jachtgasten deelnemen aan de drijfjacht op wilde zwijnen zonder het daartoe benodigde zwartwildbrevet omdat niemand hem daarin corrigeerde. En hij knoopte als 56 jarige betrekkingen aan met een meisje van negentien omdat niemand hem daarin tegensprak.

Oké, Peter. R. de Vries zei er wat van na de dood van Bernhard, maar zelfs die overwegingen werden door de STER geweigerd omdat ze aanstootgevend zouden zijn.

Laten we zorgen dat Prins Willem Alexander die de voorliefde om in het wild levende dieren voor de lol dood te schieten erfde van z'n grootvader, ons nooit zal kunnen verwijten dat we slapjanussen waren die hem nooit corrigeerden. Van in het wild levende dieren hoor je af te blijven, zeker wanneer je koning wilt worden en een voorbeeldfunctie wilt bekleden.

Het is aan ons faunabeschermers om ervoor te zorgen dat onze kroonprins en z'n neefjes aan het eind van hun leven nooit zullen kunnen zeggen over de kwalijkheid van het doodschietsen van weerloze dieren voor de lol *'wir haben es nicht gewusst'*.

Niko Koffeman

Referenties

Galesloot, Hans. 2003. Mevrouw Majesteit.

Uitg. Arena ISBN 90-6974-487-2.

Een artikelenreeks van René Zwaap over de natuur van Prins Bernhard is Online te raadplegen op:

http://www.groene.nl/1997/45/rz_wnf.html

http://www.groene.nl/2001/0126/rz_bernhard.html

http://www.groene.nl/1997/51-52/rz_wnf.html

Ze mógen weer

Ze mógen weer! Ongetwijfeld zullen ze er een borrel op hebben genomen, de mannen van de KNJV (Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging). Dankzij Anita Andriessen, PvdA gedeputeerde in Friesland, en Gedeputeerde Staten van Flevoland kunnen ze hun speelgoedje en jagershoedje weer uit de kast halen om in beide provincies Reintje de Vos de stress in te jagen tot de dood erop volgt. Ik zou de jagers echter willen adviseren om naar Friesland af te reizen, want daar kunnen ze in de héle provincie jagen, terwijl ze hun jachtpartijen in Flevoland moeten beperken tot een straal van vijfhonderd meter rondom een kippenboerderij. En dat lijkt me lang zo spannend niet. Bovendien missen ze dan een stuk natuurbeleving. Jagers hóuden van de natuur. Ik vraag me overigens af wat ze met die afgeslachte vossen doen. Eten kun je ze niet, maar die vacht dan? De clientèle van Frans Molenaar en Mart Visser is dol op die velletjes. Dus, mits de vossen niet helemaal door hun afgerichte hondjes kapot gereten zijn, moet met hun vacht toch nog wel iets te doen zijn. Manchetjes voor Frans? Pompoentjes voor Mart? De vossen eten teveel kippetjes en weidevogels, hetgeen de reden zou zijn dat er weer flink op los geschoten mag worden. Maar is het voor de kippenboer nu zo moeilijk om hun land af te rasteren? Welnee, 't zal wel te veel centjes kosten. En dat de huidige landbouw de hoofdschuldige is aan het verdwijnen van weidevogels staat buiten kijf. Maar daar willen ze niet aan, want er staan maar liefst achtentwintigduizend jagers te trappelen om hun hobby te kunnen uitvoeren. *'Jagen is het mooiste wat er is. De vos is een slim dier en het is machtig om hém te slim af te kunnen zijn!'*, aldus een jager. De man had het niet 'machtiger' kunnen verwoorden. Een bezoekje aan de website van de KNJV-club gaf mij geen informatie over wat er met een afgeschoten vos gebeurt. Maar wat dacht u van een houtduif in kersensaus of wilde eendenfilet met goudrenetsaus? Misschien een hertenkotelet met honingsaus en wilde ganzenfilets met bacon en augurkjes. Als u zich kunt inleven in de taferelen die aan deze gerechten vooraf zijn gegaan, zal het water u ongetwijfeld in de mond lopen. De website druipt van uitleg geven over 'zinvolle natuurbescherming' en 'faunabeheer'. Maar de tekst: *'Het verlangen om te jagen is bij alle volkeren springlevend gebleven'* vertelt natuurlijk het wérkelijke achterliggende verhaal. Ze vinden het gewoon léuk om dieren af te knallen. Niet meer en niet minder!

Ans Rotteveel

Foto: Rob Voss

Beheer van ree en damhert

A.J. CNOOP KOOPMANS

Op 11 november 2004 organiseerde de Stichting Duinbehoud een workshop (discussiemiddag) over het beheer van ree en damhert in duingebieden. De workshop was bedoeld om de Stichting Duinbehoud te helpen bij het bepalen van haar standpunt inzake het beheer van deze diersoorten in de duinen. De stichting had daartoe vooral terreinbeheerders en provinciale ambtenaren uitgenodigd maar ook organisaties als de Dierenbescherming en De Faunabescherming waren gevraagd deel te nemen aan de discussies. De centrale vraag voor de deelnemers aan de workshop was 'Ingrijpen of niet?' In dit artikel legt de auteur uit hoe er die middag over dat onderwerp werd gesproken.

Doel van de workshop

Over het doel en de achtergrond van de workshop vermeldde de stichting 'dat zij zich beraadt op een standpunt over het al-of-niet beheer van damhert- en reeënpopulaties, met als kernvraag: wel of niet ingrijpen'. Het standpunt van de stichting is van belang, omdat zij (hoewel zelf geen terreinbeheerder) geregeld door bestuursorganen om advies en door de pers om een mening wordt gevraagd. De stichting heeft altijd als uitgangspunt gehad, 'geen jacht' maar twijfelt nu of dat gehandhaafd kan worden gezien de externe effecten (landbouwschade en verkeers-

veiligheid) en het maatschappelijk draagvlak.

Draagkracht en populatiedynamiek

Leo Linnartz van de stichting De Ark hield een algemene beschouwing over draagkracht van terreinen, begrazing en populatiedynamiek en gaf interessante nieuwtjes over de Oostvaardersplassen. Aldus: 'De populaties grote grazers aldaar zijn negentig was er een populatie van onbeheerd (geen jacht). Het terrein is voedselrijk. Het aantal Heckrunderen stabiliseert de laatste vierjaar op ongeveer vijfhonderd à zeshonderd dieren, terwijl het aantal Konik-

paarden nog steeds stijgt. Ook de edelherten nemen nog in aantal toe. Zij beschikken over tweemaal zoveel ruimte als de runderen en paarden, want ze benutten ook het moerasgebied en hun aantal kan nog makkelijk door-groeien. Uiteindelijk zullen ook de populaties paarden en herten stabiliseren en dat geldt ook voor de damherten in de duinen. Daarbij zal de draagkracht van het terrein het aantal dieren bepalen. De fysieke draagkracht op grond van de aanwezigheid van geschikt voedsel neemt toe bij een veelzijdige soortensamenstelling, want het gebied kan dan meer individuen met verschillende voedselkeuzen herbergen. De draagkracht neemt echter af als er rivaliteit en concurrentie optreedt tussen individuen en/of soorten. Als de grens van de draagkracht nadert, zal er sprake zijn van verhoogde wintersterfte, meer parasieten en een algemene vermindering van de vruchtbaarheid, zoals, "een jaartje overslaan". Jonge dieren worden dan pas op latere leeftijd vruchtbaar; oudere dieren worden eerder onvruchtbaar'. Het advies van de sprekers voor de damherten: laat de populatie zijn gang gaan.

Populatiedynamiek

in de Waterleidingduinen

Leo van Breukelen van het Waterleidingbedrijf Amsterdam, dat de waterleidingduinen (3400 ha) tussen Zandvoort en Noordwijk beheert, memoreerde nog eens, dat de reeënpopulatie al gedurende enige jaren constant is ondanks (of misschien wel dankzij) het stopzetten van de jacht in 1997. Het sedertdien toegenomen aantal damherten speelt daarbij geen rol, hoewel beide soorten ten dele hetzelfde soort voedsel eten. Er moeten andere redenen voor de stabilisatie zijn of het is een zelfstandig verschijnsel. Voor de damherten memoreerde hij, dat de eerste exemplaren begin zeventigerjaren werden waargenomen en de eerste kalveren midden tachtiger jaren. Midden jaren negentig was er een populatie van ongeveer vijftig dieren en die is nu gegroeid tot driehondervijfentwintig in 2003 en vierhonderd en 2004 (voorjaarstelling). Dit zijn minimum cijfers,

in duingebieden

gebaseerd op concreet gedane waarnemingen. De werkelijke stand is hoger, maar is moeilijk exact te berekenen. Het aantal kan makkelijk nog toenemen. Er is ruimte genoeg. De vegetatie wordt nauwelijks beïnvloed. Men is zelfs blij met de aanwezigheid van de herten, want ze verrichten graaswerk en gaan verdere vergassing en verstruiking van de duinen tegen. Binnen het terrein zijn er dus geen problemen.

Buiten het terrein aan de zuid-oost kant is al jarenlang sprake van beperkte schade aan de bollenvelden, maar het aantal claims neemt niet toe. Aan die kant kunnen de herten het duinterrein verlaten door over het hek te springen of over de wildroosters te balanceren. Ze worden daar in toenemende mate bij de wegen gezien, zelfs bij de A44 en ook overdag. Waarschijnlijk keren ze na enige tijd weer terug binnen het terrein. Het aantal aanrijdingen op die wegen bedroeg twee in 2002 en zes in 2003. Een relatie tussen de populatieomvang en het aantal aanrijdingen is niet vastgesteld. Begin 2004 verwierp de gemeenteraad van Amsterdam in grote meerderheid een voorstel om de beheersjacht op damherten te openen. Het hek langs het grootste deel van de oostkant wordt nu verhoogd tot twee meter en vijftig centimeter.

Damherten in de Zeeuwse duinen

Rene Steijn, beleidsambtenaar van de provincie Zeeland, vertelde dat in die provincie op twee plaatsen in de duinen damherten voorkomen:

- De Manteling van West-Walcheren: De dieren zijn in 1944 losgelaten uit een hertenkamp. Het was tot ongeveer 1996 een stabiele populatie van circa vijftientig exemplaren maar is sedertdien gegroeid tot tachtig á honderd. Er is geen hek om het terrein. De damherten kunnen een smalle weg oversteken en zo in het polderland en de bewoonde gebieden

komen en dat doen ze geregeld. Op de landbouwgronden wordt op ze gejaagd; in het duinterrein sedert 1996 niet meer.

- De Kop van Schouwen: In 1997 zijn veertig exemplaren ontsnapt uit een hertenkamp en dat aantal is sedertdien gegroeid tot honderd á tweehonderd. Ook hier is geen hek tussen duin en cultuurgrond. Volgens onderzoeksbureau Alterra is er ruimte in dit gebied voor driehonderdvijftientig damherten en tweehonderdzestig reeën.

Problemen met het verkeer hebben zich in geen van beide gebieden voorgedaan. Wel zijn er klachten over landbouwschade en over overlast, bestaande uit vraat in tuinen en mest op campings. Voor landbouwschade wordt door sommige boeren elk jaar een claim ingediend bij het Faunafonds en dat betaalt jaarlijks ongeveer €15.000,- uit. Het fonds wil dat bedrag terugvorderen van de provincie.

Het beleid van de provincie houdt in (gehoord Alterra):

- 1 handhaving van beide populaties, die zich vrij mogen ontwikkelen, mits er geen schade wordt toegebracht aan flora en fauna in het terrein;
- 2 buiten het duinterrein kan worden gejaagd ter beperking van overlast en schade en
- 3 er is aarzeling of ook binnen de duinen beheersjacht ter beperking van de populatieomvang moet worden toegestaan.

Discussie

Na de inleiding volgde discussie met de zaal. De meeste sprekers herhaalden hun bij andere gelegenheden al eens geuite meningen. Tot gezamenlijke conclusies of adviezen kwam het niet. Op de kernvraag 'ingrijpen of niet' antwoordden de meesten: niet ingrijpen, maar dat lag al besloten in de samenstelling van de lijst

van genodigden. Daar waren slechts twee echte voorstanders van jacht en ingrijpen bij, te weten de vertegenwoordigers van de landelijke Jagersvereniging KNJV en van de Vereniging tot Behoud van het Veluws Hert. Ze zaten broederlijk - zusterlijk naast elkaar, maar mengden zich vrijwel niet in de discussie.

Resultaat

Als iemand advies wil, dan wendt hij zich (bewust of onbewust) tot een adviseur waarvan bij verwacht dat die hem/haar in een bepaalde richting zal adviseren. Ook bij deze workshop was dat het geval. De Stichting Duinbehoud had van tevoren kunnen weten wat de genodigden zouden zeggen en adviseren. De workshop leverde dan ook weinig nieuws op en dat betreft dan met name de damherten. Over reeën werd vrijwel niet gesproken. Toch is de kwestie van groot belang. De Stichting Duinbehoud 'beraad zich', zei de uitnodiging. Volgens mij doen ze dat al jaren. Het wordt tijd om eens een knoop door te hakken, een keus te maken en dan te kiezen voor een zo natuurlijk mogelijk faunabeleid in de duinen, zonder beheersjacht en zonder pogingen de populatieomvang van diersoorten te beïnvloeden. Ik hoop dat Duinbehoud vasthoudt aan zijn oorspronkelijke uitgangspunt en dat ook duidelijk naar buiten brengt.

Konijnen

Inmiddels heeft de Stichting Duinbehoud op 22 februari een nieuwe workshop belegd, nu over het beheer van het duinkonijn, en ook nu staat in de aanhef van de uitnodiging 'Stichting Duinbehoud beraadt zich.....op een standpunt over het beheer van duinkonijnpopulaties'. Ik kan dat beraad helpen door te adviseren: geen konijnenjacht meer in de duinen. Laat de populaties met rust. We moeten niet alles willen regelen, beheren en beheersen. Onderlinge en natuurlijke processen bepalen wel hoe de verhoudingen komen te liggen, ook voor het konijn. Of de soort sterft uit of herstelt zich tot het vroegere niveau of blijft op het huidige. Steeds blijven de duinen er mooi bij en blijft de Stichting Duinbehoud zich beraden en zijn sympathieke best doen.

Uitglijder van de Hoge Raad

PAULINE DE JONG

Zoals we al vele malen in Argus hebben betoogd (zie ook pagina 13) is de Flora- en faunawet een beschermingswet. Op de bescherming van een bepaalde diersoort kan door een bevoegde overheidsinstantie, in principe de provincie, inbreuk worden gemaakt, maar daarbij moet aan allerlei voorwaarden worden voldaan. Zo moet bijvoorbeeld worden aangetoond dat de betreffende diersoort 'belangrijke schade aan landbouwgewassen' aanricht. Bovendien moet er geen mogelijkheid zijn om de eventuele schade op een diervriendelijke wijze te beperken of te voorkomen.

Voorts noemt de wet verschillende manieren om inbreuk te mogen maken op de bescherming van dieren.

Naast ontheffingen en aanwijzingen is er een zeer vergaande maatregel in de wet opgenomen die er in de praktijk toe leidt dat de aangewezen diersoort min of meer vogelvrij wordt verklaard. Op basis van artikel 65 van de Flora- en faunawet zijn provincies namelijk gerechtigd om een diersoort op de zogenaamde provinciale vrijstellingslijst te plaatsen. Dat houdt in dat alle grondgebruikers deze diersoort mogen (laten) doden met de middelen die daarvoor zijn aangewezen in de periode die daarvoor is aangewezen en op de gewassen die daar

eventueel voor zijn aangewezen. Met een dergelijke vrijstelling is dus geen sprake meer van maatwerk.

Provincie Friesland
In juni 2002 hebben Gedeputeerde Staten van Friesland besloten om zowel de zwarte kraai als de kauw op de provinciale vrijstellingslijst te plaatsen. Daarmee werd aan alle grondgebruikers in de hele provincie toestemming gegeven om beide diersoorten gedurende het gehele jaar te (laten) doden met hagel- of kogelgeweer. Daarbij was als

enige 'beperkende' voorwaarde gesteld dat de vogels alleen mogen worden gedood 'op percelen waar schade dreigt of voorkomt'. Dit besluit had een looptijd van twee jaar.

De Faunabescherming vond dat met deze provinciale vrijstelling zwarte kraaien en kauwen in Friesland als het ware 'vogelvrij' werden verklaard en dat is strijdig met de uitgangspunten van deze wet. De provincie had op geen enkele manier aangetoond dat door zwarte kraaien en kauwen 'belangrijke schade' aan gewassen wordt aangericht. Ook had de provincie niet aannemelijk gemaakt dat gewassen niet op een goede alternatieve manier tegen eventuele vraat door deze vogels kunnen worden beschermd. Wij zijn dan ook een civiele procedure gestart bij de rechtbank. De rechtbank Leeuwarden wees ons beroep af. Deze rechtbank was kort gezegd van mening dat het feit dat de wetgever de mogelijkheid had gecreëerd om zwarte kraaien en kauwen op de provinciale vrijstellingslijst te plaatsen eigenlijk al voldoende bewijs is voor het feit dat deze diersoorten kennelijk belangrijke schade kunnen aanrichten. Het zal duidelijk zijn dat wij het absoluut niet eens waren met deze uitspraak en wij zijn dan ook in hoger beroep gegaan bij het Gerechtshof in Leeuwarden. Ook het Gerechtshof wees ons hoger beroep af. Kern van de uitspraak van het Gerechtshof komt erop neer dat een rechter niet kan bepalen dat een besluit, dat is genomen in het kader van een democratisch proces, moet worden ingetrokken.

Tegen deze uitspraak van het Gerechtshof zijn wij in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Deze uitspraak zou namelijk betekenen dat organisaties zoals de onze geen enkele juridische mogelijkheid zouden hebben om tegen dit soort besluiten van provincies te strijden. Ons cassatieberoep was dan ook vooral op dat punt gericht.

Cassatie

In oktober 2004, dus nadat de provinciale vrijstelling was verlopen en de zwarte kraai en kauw inmiddels op de landelijke vrijstellingslijst waren geplaatst, doet de Hoge Raad eindelijk uitspraak. Zij wijst ons cassatieverzoek af. Voornaamste argument is, net zoals het Gerechtshof had gesteld, dat de rechter niet mag ingrijpen in de procedure van politieke besluitvorming op grond waarvan wetten

Juridisch studentenblad Ars Aequi, 5 februari 2005. Professor mr. C.A.J.M. Kortmann versus vice-president van de Hoge Raad mr. R. Herrmann in cassatiezaak provinciale vrijstellingslijst Friesland.

ANNOTATIES

Onder de zorg van prof.mr. L.J.A. Damen, prof.mr. J.M. van Dunné, prof.mr. Ch. Gielen, prof.mr. 1. Hartlief, prof.dr. E.M.H. Hirsch Ballin, prof.mr. A.H. Klip, prof.mr. G.G.J. Knoops, prof.mr. C.A.J.M. Kortmann, prof.mr. S.C.J.J. Kortmann, prof.mr.drs. EC.M.A. Michiels, prof.mr. A.I.M. van Mierlo, prof.mr. K.J.M. Mortelmans, prof.mr. A.J.M. Nuytinck, prof.mr. M.V. Polak, prof.mr. M.J.G.C. Raaijmakers, prof.mr. J. Riphagen, prof.mr. Th.A. de Roos, prof.mr. G.R. Rutgers, prof.mr. E. Verhuip, prof.mr. R.D. Vriesendorp, prof.dr. J.W. Zwemmer

Geen bevel tot intrekking

Prof.mr C.A.J.M. Kortmann

HR 1 oktober 2004, LJN AO8913, zaaknr. CO3/118HR

Casus

De onderhavige casus is eenvoudig. Provinciale staten van Friesland hebben een - niet verplichte - verordening vastgesteld op grondslag van artikel 65, vierde en vijfde lid, van de Flora- en faunawet (Ffw). De Stichting De Faunabescherming vordert in kort geding onder andere intrekking van de verordening. De voorzieningenrechter wijst de vordering af. Het Hof bekrachtigt het vonnis, waarna de Stichting cassatieberoep instelt.

Overwegingen van de Hoge Raad

3. Benoordeling van de middelen

zou zijn toegestaan een veroordeling uit te spreken tot intrekking van de onderhavige, in het democratisch bestel van de Provincie totstandgekomen, verordening. Een dergelijke veroordeling is, aldus het hof, gezien haar aard en bezien vanuit een oogpunt van staatsrechtelijke ordening niet mogelijk. Reeds hierop strandt, aldus nog steeds het hof, de primaire vordering.

3.3.1 Middel I keert zich tegen voormeld oordeel van het hof. Het betoogt dat het onderhavige geval zich onderscheidt van het geval berecht in het arrest van de Hoge Raad van 21 maart 2003, nr. CO1/327, waarin het te dezen niet gaat.

door de regering worden vastgesteld. En de Hoge Raad was van mening dat een door de provinciale staten vastgestelde verordening op dezelfde manier moet worden beoordeeld.

In het juridisch studentenblad Ars Aequi van februari 2005 heeft prof. mr. C.A.J.M. Kortmann deze cassatie-uitspraak van commentaar voorzien. Hij stelt dat de kernvraag in dit arrest is of de gewone rechter bevoegd is de provincie te veroordelen tot intrekking van een verordening. Volgens de Hoge Raad was dat niet het geval, waarbij werd verwezen naar een andere uitspraak, het zogenaamde Waterpakt-arrest. Kortmann merkt op dat met name de verwijzing naar deze andere uitspraak verassend is. 'Er zijn diverse duidelijke verschillen, waarvan de Hoge Raad er overigens zelf een aantal noemt. In Waterpakt ging het om de vraag of de rechter de formele wetgever (de Staat) een bevel mag geven tot het tot stand brengen van een formele wet. Hier gaat het niet om de wetgever, maar om provinciale staten, betreft het niet een wet, maar een verordening en gaat het niet om het tot stand brengen van een regeling, maar om intrekking', aldus Kortmann. Kortom, het ging helemaal niet om een vergelijkbare zaak. Doorslaggevend argument van de Hoge

Raad was vervolgens de stelling dat de rechter niet mag ingrijpen in de 'procedure van politieke besluitvorming en belangenafweging'. Kortmann stelt de vraag of dit argument wel voldoende sterk is. 'Het is duidelijk dat er bij andere besluiten dan wetten en verordeningen ook sprake is van politieke besluitvorming en belangenafweging. Talloze algemene maatregelen van bestuur, ministeriële regelingen alsook centrale en decentrale beschikkingen berusten op "politieke besluitvorming en belangenafweging". In die gevallen ziet de rechter - terecht - geen probleem om over te gaan tot onverbindendverklaring, vernietiging, onrechtmatigverklaring en het geven van bevelen of verboden'.

De Hoge Raad wijst ook nog naar de 'gekozen vertegenwoordigers in de provinciale staten'. Ook dit argument spreekt Kortmann niet aan. Allereerst wordt in de praktijk de inhoud van provinciale verordeningen nagenoeg geheel bepaald door gedeputeerde staten en dus niet door de democratisch gekozen provinciale staten. Daarnaast stelt Kortmann dat dit niet betekent dat de rechter provinciale verordeningen niet zou mogen toetsen aan hoger recht. Dat gebeurt regelmatig. 'Ook democratisch samengestelde ambten mogen het recht niet schenden', aldus Kortmann.

Hij stelt dat de uitspraak als volgt had moeten luiden: 'Het EG-recht creëert rechtsplichten voor de lidstaten en daarmee al hun ambten. Deze rechtsplichten moeten worden nagekomen. Is een rechtsplicht voldoende precies geformuleerd, dan kan (en zelfs moet) de rechter het nalatige ambt bevelen aan die rechtsplicht te voldoen. Daarmee hoeft de rechter niet te treden in "politieke besluitvorming en belangenafweging", daar hij niet de inhoud van het te nemen besluit bepaalt of hoeft te bepalen'. In het onderhavige geval is de rechtsplicht de bescherming van vogels en dan met name zwarte kraaien en kauwen en is deze bescherming voldoende precies geformuleerd in de Vogelrichtlijn. Volgens Kortmann had de rechter en dus ook de Hoge Raad zich dus niet mogen verschuilen achter de idee dat de rechter niet bevoegd is zich in de politiek te mengen. De rechter had zich moeten opstellen als 'gemeenschapsrechter' die de nationale en plaatselijke verordeningen behoort te toetsen aan internationale wet- en regelgeving. Helaas moeten wij constateren dat niet alleen het ministerie en de provincies de beschermende werking van de Flora- en faunawet willen terugdraaien. Ook de Hoge Raad doet een duit in het zakje door een verkeerde interpretatie van het recht.

In 2005 is het voor de kievit voor het eerst écht lente nu er ook in Friesland geen eieren meer mogen worden geraapt.

Foto's: Geurt Besselink en Harm Niesen).

ongeveer 27% en onze berekening is door de rechter geaccepteerd - betekent dit dat de provincie volgens de uitspraak van de rechtbank geen ontheffing kan verlenen om meer dan zevenhonderd tot duizend eieren per seizoen in de provincie Friesland te rapen. Ieder jaar krijgen circa vijftien tot twintig mensen een eierzoekkaart, op grond waarvan ze maximaal vijftien eieren per seizoen mogen rapen. Als de provincie Friesland zich in het vervolg houdt aan deze uitspraak, kunnen nooit meer dan circa vijftien mensen zo'n kaart krijgen. Waarmee 99% van de eierrapers voortaan al hun tijd kan spenderen aan het beschermen van de door hen zo geliefde kievit. Daarmee komt een einde aan een jarenlange praktijk, waarbij jaarlijks vele tienduizenden eerste legsels van kieviten werden geraapt. Terwijl juist deze eerste legsels van levensbelang zijn voor de bedreigde kievitpopulaties. Zo blijken uitsluitend jonge vogels afkomstig uit de eerste legsels al het volgende jaar zelf een legsel te kunnen produceren. Helaas willen velen in Friesland het doen voorkomen alsof de kievit het belangrijkste slachtoffer is van deze beslissing. Niets is minder waar. Er zijn vele biologische argumenten tegen het rapen van kievitseieren in te brengen en geen enkele vóór. Omdat de rechtbank deze bezwaren niet heeft gehonoreerd, overweegt De Faunabescherming hoger beroep aan te tekenen. De provincie Friesland zal dat ongetwijfeld ook doen maar respecteert tot het zover is hopelijk deze uitspraak. Op de dag van de uitspraak deden verscheidene bestuurders van de provincie, inclusief de Commissaris van de Koningin, het voorkomen alsof ze binnen een week wel even een nieuw besluit zouden nemen, zodat er ook dit seizoen nog gewoon geraapt kan worden. In onze ogen kan dat niets anders zijn dan onbehoorlijk bestuur. Waar een groot aantal juristen anderhalf jaar nodig heeft om de ontheffing te beoordelen, zou de provincie in een paar dagen wel even een nieuwe kunnen maken. Gelukkig blijken de politici daar nu toch enigszins op terug te komen, maar de verwachting is bij het legertje eierrapers inmiddels wel gewekt. Zelfs het Fryske Gea blijkt mee te doen aan deze vorm van cliëntalisme. De directeur vindt het een ernstig opvoedkundig verlies dat de kindertjes nu niet meer geleerd mag worden hoe je de nesten van beschermde vogels moet leegroven. Jazeker, het gaat hier om een natuurbeschermingsorganisatie.... Onbegrijpelijk dat de Friese media ons de indruk willen geven dat alle Friezen voorstanders zijn van het rapen van kievitseieren. Er zijn vogelbeschermingswachten in Friesland die niet of nauwelijks eieren meenemen en de kievit desondanks beschermen. Vele boeren ergeren zich kapot aan het feit dat Jan en alleman hun land betreedt, soms meerdere malen per dag, en vinden dat ze zelf veel effectiever nesten kunnen beschermen dan de eierrapers. Alleen omdat het sociaal onaanvaardbaar wordt gevonden, durven ze dat niet hardop te zeggen.

Overigens is zojuist bekend geworden dat het eerste kievitsei is gevonden! Niet in Friesland gelukkig. En het ligt er dus nog. 16 maart moet voortaan maar een Nationale Weidevogeldag worden.

Harm Niesen

Waar blijft Minister Veerman?

PAULINE DE JONG

Dankzij het doortastende optreden van onze minister van LNV, meneer Veerman, staan zwarte kraai en kauw sinds 1 april 2004 op de landelijke vrijstellingslijst. Dat houdt in dat iedere grondgebruiker in Nederland deze vogels mag (laten) doden, met het geweer, met behulp van vangkooien, jachtvogels en diverse andere middelen. Hoewel de minister, kennelijk voor de vorm, advies had gevraagd aan een deskundige op het gebied van het bestuursrecht, besloot hij in al zijn wijsheid dit advies toch maar niet af te wachten. En dat was, gezien de conclusies uit het adviesrapport, maar goed ook, want anders was het waarschijnlijk nooit tot een vrijstelling gekomen. En de vrijstelling, dat was toch precies wat de minister wilde? In dit artikel gaan we op zoek naar de achtergronden van de vogelvrij-verklaring van zwarte kraai en kauw.

Intentie

De bescherming en het 'beheer' van in het wild levende dieren en planten was in het verleden beschreven in verschillende wetten zoals de Jachtwet, de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet. Vanwege de wens om een einde te maken aan deze versnippering is er jarenlang gewerkt aan het samenvoegen van al deze wetten en regelgeving tot één wet, de Flora- en faunawet, waarin de bescherming van plant en dier centraal staat. Zo is in deze wet bepaald dat het opzettelijk verontrusten, vangen en doden van alle in Nederland van nature in het wild levende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën verboden is. Ook het beschadigen of verstoren van hun rust of verblijfplaatsen is in principe verboden. De intentie van de wet was: Laat de natuur met rust, bevoordeel of benadeel geen in het wild levende (dier-) soorten en laat natuurlijke processen hun werk doen.

Omdat zelfs deskundigen het er niet over eens waren dat een volledige bescherming van alle onder de wet vallende diersoorten altijd en overal gerechtvaardigd zou zijn, werden er in de Flora- en faunawet een aantal mogelijkheden ingebouwd om onder bepaalde voorwaarden inbreuk te maken op de bescherming. Zo werd op basis van de artikelen 65, 67 en 68 de mogelijkheid gecreëerd om door middel van vrijstelling, aanwijzing of ontheffing toestemming te geven voor bepaalde, in principe verboden handelingen. We moeten daarbij denken aan het doden van dieren met behulp van geweer, aan

Sinds 1 april 2004 staat de kauw op de landelijke vrijstellingslijst. Dat houdt in dat iedere grondgebruiker in Nederland deze vogel mag (laten) doden met het geweer, met behulp van vangkooien, jachtvogels en diverse andere middelen (foto: Geurt Besselink).

jachtvogels of kastvallen of aan het vernielen van eieren of nesten. Om tot zo'n afwijking van het beschermings beginsel over te gaan moet er echter wel een zodanig maatschappelijk belang in het geding zijn dat daarvoor inbreuk op de bescherming gerechtvaardigd is. Als voorbeelden van zulke maatschappelijk belangen noemt de wet de volksgezondheid, de openbare veiligheid, de veiligheid van het luchtverkeer, belangrijke schade aan landbouwgewassen en schade aan flora en fauna. Omdat schade aan landbouw, het bedreigen van openbare veiligheid of volksgezond, enzovoorts doorgaans slechts op beperkte schaal en in een beperkt gebied optreden, werd in de Wet bepaald dat het faunabeleid gedecentraliseerd moest worden. Waar vroeger in het kader van de Jachtwet door de minister van Landbouw vergunningen werden verleend is deze verantwoordelijkheid nu in principe geheel bij de provinciale overheden gelegd. Het idee was dat de provincies bij het verlenen van ontheffingen of vrijstellingen maatwerk zouden kunnen leveren voor een soort en een gebied, omdat zij het beste op de hoogte zijn van wat er lokaal speelt. Helaas blijkt deze aanname in de praktijk volstrekt anders uit te pakken.

Zwarte kraai en kauw

De provincies hebben vanaf de inwerking-treding van de Flora- en faunawet actief gebruik gemaakt van alle uitzonderings-mogelijkheden die deze wet hen biedt. Dit heeft geresulteerd in vele duizenden ontheffingen voor de meest uiteenlopende diersoorten. Knobbelswanen, reeën, ganzen, vossen, hazen, allerlei diersoorten vielen ten prooi aan de ontheffingsdrift van de provincies. Zwarte kraaien en kauwen werden in sommige provincies zelfs op de provinciale vrijstellingslijst geplaatst. Dat is wel zo ongeveer het zwaarste middel uit de Flora- en faunawet dat tegen een beschermde soort kan worden ingezet: het toestaan dat iedere grondgebruiker de vogels mag (laten) doden. De eerlijkheid gebiedt ons wel te moeten toegeven dat alle provincies bepaalde beperkingen hebben gesteld aan het doden van deze vogels. Zo mag dit uitsluitend worden uitgevoerd door gebruik te maken van het geweer en bovendien hebben de meeste provincies het doden beperkt tot een bepaalde periode van het jaar en/of tot bepaalde percelen met bepaalde gewassen. Deze beperkingen vloeien

Ook zwarte kraaien zijn sinds 1 april weer vogelvrij. Behalve het geweer zijn ook kraaien-vangkooien en kastvallen, levende lokvogels en jachtvogels weer toegestaan bij de jacht op deze dieren (foto's; Harm Niesen en Jacques v.d. Neut).

voort uit het feit dat het in wezen gaat om het opheffen van het beschermingsbeginsel van de Wet en dat uitzonderingen op de algemene regel alleen met terughoudendheid en met mate mogen worden toegestaan. Deze beperkingen zijn een doorn in het oog van de jagers en inmiddels ook van de jagerlobby in de Tweede Kamer. Jagers willen weer zoals vanouds kraaien schieten, zoals dat onder de Jachtwet gangbaar was. En het zijn juist deze beperkingen in plaats en tijd in de bestrijding van kraaien die de dierenvriendelijke en jachtgezinde meerderheid in de Tweede Kamer ertoe heeft gebracht om de minister te verzoeken de provincies op dit punt als het ware te overrulen.

Jachtfan

De minister, zelf een grote fan van de jacht en alles wat daarmee te maken heeft, heeft een enorme hekel aan kraaiachtigen. Het verzoek van de Tweede Kamer om zwarte kraai en kauw vogelvrij te verklaren, heeft hij ongetwijfeld met plezier ingewilligd en sinds 1 april 2004 zijn zwarte kraai en kauw dan ook op de landelijke vrijstellingslijst geplaatst. Daarmee zijn alle provinciale regelingen automatisch komen te vervallen. Het bijzondere aan deze zaak is dat met deze maatregel de decentralisatiegedachte nadrukkelijk geweld aan wordt gedaan. Landelijke vrijstelling houdt in dat elke grondgebruiker in Nederland ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen op zijn eigen grond of op de gronden die bij hem in gebruik zijn, het hele jaar door zwarte kraaien en kauwen mag (laten) doden met behulp van geweer, met kraaienvangkooien en kastvallen (beide met behulp van levende lokvogels) en met jachtvogels. De enige voorwaarde die hier nog aan wordt gesteld is dat geen afbreuk mag worden gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van beide soorten. In gewone mensentaal betekent dat dat het doden van de dieren er niet toe mag leiden dat de soort wordt uitgeroeid. Uit het voorafgaande zal intussen duidelijk zijn dat het op deze manier vogelvrij verklaren van diersoorten strijdig is met de uitgangspunten van de Flora- en faunawet. Ook de internationale regelgeving, met name de Vogelrichtlijn, wordt met voeten getreden. Uiteraard hebben wij tegen het voornemen om zwarte kraaien en kauwen landelijk vrij te stellen heftig geprotesteerd. Op de

Illustratie: Frans Bijvank

eerste plaats hebben wij de minister zelf aangeschreven. Op dit schrijven is tot op heden niet gereageerd. Daarnaast hebben wij de Tweede Kamer, eigenlijk tegen beter weten in, verzocht om de minister ertoe te bewegen van dit voornemen af te zien. Maar helaas, ook deze inspanning mocht niet baten. Wij zijn inmiddels tegen deze vrijstelling een juridische procedure begonnen bij de rechtbank en hebben bovendien een klacht ingediend bij de Europese Commissie.

Advies

Zoals boven vermeld, heeft de minister voordat hij de soorten op de landelijke vrijstellingslijst plaatste, in februari 2004 advies gevraagd aan een deskundige op het gebied van het bestuursrecht, prof. mr. P.C.E. Van Wijmen. De vraag die hij moest beantwoorden was of bij een dergelijke vrijstelling beperkingen zouden moeten gelden met het oog op de Vogelrichtlijn. Bovendien werd er in het advies gevraagd of de grondgebruiker zelf nog moet aantonen dat er sprake is van belangrijke schade voordat hij van de vrijstelling gebruik maakt. De minister heeft dit advies, dat op 18 juni 2004 verscheen, niet afgewacht en heeft de vrijstelling per 1 april 2004 laten ingaan. Opmerkelijk is bovendien dat de minister het nota bene zelf gevraagde advies tot op heden niet naar de Tweede Kamer heeft gestuurd of op enige wijze openbaar heeft gemaakt. In zijn brief van 30 juni 2004 schreef Veerman aan de Kamer dat hij meer duidelijkheid wenste over de

reikwijdte van de landelijke vrijstelling:

'Ik heb advies gevraagd van een deskundige en ik ben in overleg met de KNJV'. Wij hebben inmiddels de hand weten te leggen op een exemplaar van het advies van de deskundige en na bestudering van de inhoud begrijpen wij maar al te goed waarom de minister dit rapport nog steeds niet naar de Kamer heeft gestuurd: de conclusies uit het rapport komen de minister namelijk helemaal niet uit, want anders had deze vrijstelling nooit op deze manier mogen worden verleend.

De deskundige

In het adviesrapport aan de minister stelt prof. Van Wijmen dat aan bepaalde criteria moet worden voldaan voordat een dergelijke algemene landelijke vrijstelling kan worden verleend. Zo mag het niet gaan om soorten die in hun voortbestaan worden bedreigd. Bovendien moet er sprake zijn van veelvuldige en belangrijke schade in het hele land en moeten er geen alternatieve maatregelen voorhanden zijn. Alleen wanneer aan al deze criteria wordt voldaan zou een algemene landelijke vrijstelling mogelijk zijn. Omdat een landelijke vrijstelling impliceert dat een grondgebruiker niet verplicht is aan te tonen dat er op zijn gronden sprake is van belangrijke schade alvorens hij van die vrijstelling gebruik mag maken, stelt Van Wijmen dat de bewijslast, waar in de Wet over wordt gesproken, nu geheel bij de minister komt te liggen. *'Op de minister rust derhalve de verplichting om na te gaan en vast te stellen*

Schade door zwarte kraai en kauw ontstaat hooguit lokaal en aan een beperkt aantal gewassen. Het is dan ook onzin om schadebestrijding aan te voeren als argument voor landelijke vrijstelling (foto: Rob Busser).

of en dat er veelvuldig belangrijke schade wordt aangericht aan gewassen in het hele land'. Voorts heeft de minister de verantwoording om na te gaan of de betreffende vogelsoorten in hun voortbestaan worden bedreigd en of er geen andere bevredigende oplossingen zijn om de schade te voorkomen.

Bewijslast

In het adviesrapport van Van Wijmen wordt aangegeven hoe de minister het bewijs van belangrijke schade zou moeten verzamelen. *'De causaliteitsvraag - het verband tussen het (foerageer)gedrag van de vogelsoort in kwestie en de gewasschade - kan alleen worden beantwoord aan de hand van veldonderzoek door deskundigen. De gewassen-telers die met dergelijke schade worden geconfronteerd spelen hierbij een rol van betekenis. Zij immers kunnen zo goed mogelijk gedocumenteerd (foto's, deskundigenrapport) proberen aan te tonen dat, wanneer, waar en welke schade er is ontstaan door welke vogelsoorten. De minister kan dit materiaal dóórgeleiden naar onderzoeksinstanties zoals met name Alterra, SOVON of particuliere ecologische adviesbureaus teneinde hem op meer 'structurele' wijze te rapporteren en te adviseren over het veronderstelde causale verband en over de mate van landsdekkendheid van het betreffende schadepatroon. Ook kan en moet daarbij worden gezien of mogelijk anderszins schade-oorzaken een rol spelen, zoals weersomstandigheden (vocht, vorst, droogte, storm, hagel etc) gewasziekten, vraat door andere diersoorten zoals insecten en dergelijke'.... 'Als conclusie kan het volgende gelden: het causale verband tussen schadeveroorzaking (welke vogelsoort, wanneer, waar) enerzijds en schadelijk gevolg (welke gewassen, aard en omvang van de schade,*

economisch belang voor de betrokkene) anderzijds dient te worden vastgesteld door feitenonderzoek'.

Niet voldaan aan eisen

Door de minister is op geen enkele manier voldaan aan bovenvermelde eisen. Sterker nog, de minister heeft zich slechts laten leiden door een overdaad aan op niets gebaseerde schademeldingen van grondgebruikers die zijn ingegeven door de sterke lobby van de jagers. De plaatsing van zwarte kraai en kauw op de vrijstellingslijst is louter te wijten aan de jachtgezinde meerderheid in de Tweede Kamer die zich eveneens als een blind paard laat leiden door de jachtlobby en daarbij genoeg neemt met de opmerking dat het 'algemeen bekend is dat beide vogelsoorten belangrijke schade kunnen veroorzaken'. De daadwerkelijk uitgekeerde schade in de periode voorafgaand aan het besluit van de minister betrof in het hele land per jaar nog geen €25.000,- voor zwarte kraaien en €9.000,- voor kauwen. Dat is niets in vergelijking tot de schade die kan worden aangericht door een paar flinke hagelbuien.

Dat de minister alleen actief wordt op verzoek van jagers blijkt ook wel uit het feit dat hij over de landelijke vrijstelling in overleg is met de KNJV, zoals hij in zijn brief aan de Kamer aangaf. Alsof deze belangenvereniging de deskundigheid laat staan de objectiviteit in huis heeft om hier aan de discussie over het wel of niet mogen doden van kraaien en kauwen een gefundeerde en zinvolle bijdrage zou kunnen leveren. Gelet op de inhoud van het adviesrapport

mogen we aannemen dat de landelijke vrijstelling voor de rechter in redelijkheid geen stand zal kunnen houden. We zien onze rechtzaak tegen deze maatregel dan ook met vertrouwen tegemoet.

Rest nog de conclusie van het rapport over de reikwijdte van de vrijstelling zoals die nu is verleend. Met name bij jagers leeft het idee dat op basis van deze vrijstelling de betreffende vogels (maar dat geldt ook voor de andere soorten op de vrijstellingslijst zoals houtduif, konijn en mol) altijd en overal gedood zouden mogen worden. Van Wijmen is ook hier heel duidelijk over. Hij stelt dat alleen de grondgebruiker die gewassen verbouwt, waarop (door de minister) is vastgesteld dat er sprake is van veelvuldige, belangrijke schade aangericht door een bepaalde diersoort, gerechtigd is dieren van de betreffende soort te (laten) doden. Op een themadag over de Flora- en faunawet in oktober vorig jaar werd al de conclusie getrokken dat het in de praktijk niet eenvoudig is om aan te tonen dat er een zodanig causaal verband bestaat tussen landbouwschade en de aanwezigheid van bepaalde diersoorten dat de reikwijdte van een landelijke vrijstelling te rechtvaardigen is. Met de bijdrage uit het adviesrapport van Van Wijmen kan de minister duidelijkheid verschaffen aan de handhavers en op die manier misverstanden zoveel mogelijk uit de weg ruimen. Maar als minister Veerman het rapport van Van Wijmen in zijn bureaula laat verdwijnen, hebben we er weinig vertrouwen in. Wie roept de minister ter verantwoording?

Het lot van de mol

Beschermd - niet-beschermd

In 1908 werd de mol opgenomen op de lijst van beschermde dieren vanwege zijn nut voor de landbouw. In 1917 werd de mol ondergebracht in de Mollen-, Egels- en Kikkvorschenwet. Met de komst van de Jachtwet (1923) en Natuurbeschermingswet (1967) werden egels en kikkers nog steeds beschermd maar werd de mol 'vogelvrij' verklaard. Net zoals bruine ratten mochten mollen door iedereen worden bestreden.

Op 1 april 2002 trad de Flora- en faunawet in werking waarin onder andere de Jachtwet, de Vogelwet en delen van de Natuurbeschermingswet werden samengevoegd. In deze beschermingswet is bepaald dat alle in ons land van nature voorkomende zoogdiersoorten, vogels, reptielen en amfibieën zijn beschermd en dus niet mogen worden gedood. Daarop is alleen een uitzondering gemaakt voor zwarte rat, bruine rat en huismuis. Deze drie inheemse zoogdiersoorten zijn uitdrukkelijk als niet-beschermde aangewezen. Daarmee kreeg de mol, terecht, een volledig beschermde status.

In deze wet is wel de mogelijkheid opgenomen om toestemming te verlenen voor het doden van beschermde dieren. Dat kan echter alleen ter bescherming van belangen met een zodanig maatschappelijk gewicht dat daarvoor inbreuk op de bescherming gerechtvaardigd is. Het gaat daarbij om zaken als volksgezondheid, openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, belangrijke schade aan landbouwgewassen en schade aan flora en fauna. De aanwezigheid van mollen veroorzaakt in de meeste gevallen hoogstens een zekere mate van overlast, maar is feitelijk geen argument om deze beschermde dieren te doden.

Toch heeft de minister van Landbouw, zonder enige onderbouwing, besloten om met ingang van 1 maart 2005 de beschermde status van de mol op te heffen. En dus gaan de mollenjagers weer als vanouds aan de slag.

De praktijk

In het Betuwse Ochten bijvoorbeeld werd de gemeentelijke begraafplaats onder handen genomen. De mollenvanger van de Ontsmetting en Ongediertebestrijding Betuon kreeg van de gemeente deze gewelddadige opdracht. Op en rondom de vrij nieuwe, slechts één hectare grote begraafplaats werden onder heggen maar liefst vijftig mollenklemmen geplaatst. 'Naast het feit dat het enige werkgelegenheid, verschaft kan het ook geen kwaad', aldus de bestrijder die SVO (Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding) gediplomeerd is. Hij scheidt daarbij ijverig graszoden ondersteboven om voor de televisie-camera het plaatsen van mollenklemmen te demonstreren. Twee diepvriesmollen moeten de televisieploeg van het Journaal en de kijkers overtuigen van de noodzaak van het mollen vangen.

Een mollenvanger van de Ontsmetting en Ongediertebestrijding Betuon kreeg van de gemeente Ochten een gewelddadige opdracht: hij plaatste maar liefst vijftig mollenklemmen op een slechts één hectare grote begraafplaats in die gemeente (foto: Heinz Stockmann).

Maar wat is nu het probleem op de begraafplaats? Een tiental molshopen op een gazon waar niemand geacht wordt te lopen? De esthetische aanblik van een gifgroen gazon dat door een hoopje aarde of zand wordt ontsierd? Eén molshoopje nabij een grafzerk? Onzin.

En toch maken heel veel gemeenten en grondbezitters zich schuldig aan het nodeloos (laten) bestrijden van mollen. Daarbij worden middeleeuwse dodingsmiddelen, zoals de klem, niet verboden noch vermeden. Men wenst simpelweg niet na te denken over de effecten van gewelddadige vangstmethoden die bij de overige inheemse fauna gelukkig verleden tijd zijn.

Al bijna honderd jaar staat de status van de mol ter discussie. Dat dieren onder het bewind van minister Veerman van LNV niets goeds te verwachten hebben is inmiddels genoegzaam bekend. De mol is ook weer terug bij af. Maar hebben wij niet een Faunafonds dat de opdracht heeft onderzoek te stimuleren en voorlichting te geven over alternatieve schadebestrijding? Als dat ook nog op een objectieve en wetenschappelijke wijze tot stand zou komen, zou dat mogelijk in de toekomst kunnen bijdragen aan wetgeving waarvoor we ons niet meer hoeven te schamen. Voorlopig lijkt dat er nog niet in te zitten en zal onze kleine, weerloze bodembewoner opnieuw het slachtoffer worden van de meedogenloze moordpraktijken van de ongediertebestrijders.

Redactie

Greenpeace en de zeehonden

Volgens de Volkskrant van 15 januari 2005 verkeert Greenpeace in een identiteitscrisis. Men zoekt een nieuwe weg en wil onder andere de jaarlijkse protestacties tegen de Canadese zeehondenjacht staken op gezag van hun Canadese zusterorganisatie. Het argument dat daarbij wordt gebruikt is ronduit verbijsterend. Volgens De Volkskrant is Greenpeace van mening dat de zeehondenjagers veel te lijden hebben gehad van het instorten (door onvoorstelbare overbevissing!) van de kabeljauwpopulatie en aangezien de zeehondenpopulatie niet langer bedreigd zou zijn moet daarom het lijden van de zeehondenjagers worden verzacht en moeten zij door kunnen gaan met knuppelen en hakken van zadelrobben en klapmutsen! Greenpeace heeft goud verdiend met de acties tegen de zeehondenjacht terwijl het altijd wankelmoedig in de strijd is geweest. Zo maakte het van meet af aan onderscheid tussen commerciële jacht en jacht door inheemsen, een verschil dat destijds al twijfelachtig was en waarvan wij nu weten, met Groenland als tragisch voorbeeld, dat ook die laatste volledig uit de hand kan lopen. Met de reusachtige inkomsten uit de zeehondenacties had Greenpeace, als het zich werkelijk zo bekommerde om de zeehondenjagers, kunnen helpen om naar alternatieve bronnen van inkomsten te zoeken dan wel de gederfde inkomsten door het stoppen van de jacht te compenseren. Greenpeace heeft nooit een sterke argumentatie tegen de jacht opgebouwd wat ook diezelfde middag bleek uit een interview met Diederik Samson, oud-campagnevoerder van Greenpeace en thans PvdA-kamerlid. Hij is weliswaar nog onverminderd tegen de jacht maar had toch onlangs nog met de mond vol tanden gestaan tegenover een groep pro-jacht lobbyisten van de Canadese regering die hem confronteerden met de Nederlandse nertsenfokkerijen. Het kwam klaarblijkelijk niet in hem op om te wijzen op de enorme aanslag op het natuurlijk milieu die de jaarlijkse zeehondenjacht te weeg brengt. Greenpeace heeft zich er altijd gemakkelijk van gemaakt en ieder jaar de emotionele kaart gespeeld. Het onaanvaardbare effect op het ecosysteem heeft voor hen nooit een rol gespeeld. Had het dat wel dan zou men thans niet

naar nieuwe doelen hoeven te zoeken. Het blijft in dit soort zaken een kwestie van volhouden want de mens vergeet snel. Kijk maar naar wat CDA/VVD/LPF nu uithalen met de plezierjacht in Nederland: via de achterdeur wordt beetje bij beetje de plezierjacht weer de ruimte gegeven met behulp van dezelfde leugenachtige argumentatie die jagers al sinds de zestiger jaren hanteren en die al duizend keer ontzenuwd is. Kennis vervliegt snel. Ik zie steeds meer artikelen in de krant van jonge journalisten die ademloos naar de geïnterviewde jager luisteren en zijn baarlijke nonsens klakkeloos opschrijven en dus de lezer, die al helemaal niet kritisch is, op het verkeerde spoor zetten. Als Greenpeace het niet meer ziet zitten moeten ze de kapitalen die ze bezitten maar storten op de rekening van de volstrekt arme maar keihard vechtende Stichting De Faunabescherming!

Norman Jeans van Swelm

Omdat de zeehondenjagers zo vreselijk te lijden hebben gehad van het instorten van de kabeljauwpopulatie meent Greenpeace dat het doodknuppelen van zadelrobben en klapmutsen weer moet worden toegestaan (foto's: Norman Jeans van Swelm).

DE BUIT VAN VOS(S)

Op 17 januari konden we in verschillende kranten lezen: *'Jager schiet collega in zijn knie'*. Dit pijnlijke incident vond plaats in de buurt van het Zeeuwse Hulst. Vorige maand nog moesten we doden betreuren. Maar intussen richten ze in Zeeland toch wat beter.

In het Dagblad van het Noorden stond een verhaal van een vrouw die op jacht ging. Dat is trouwens het nieuwe jagers-offensief: vrouwen het ruige mannenverhaal laten vertellen en dan ook nog melden dat het een mannen-wereld is en dat er door de komst van vrouwen netter met elkaar wordt omgegaan. Of ze ook netter met dieren om gaan vermelden de stukken trouwens niet.

Mevr. Ineke Oldekamp-van Dijk, 36 jaar en hoogzwanger, meldde dat ze niet zomaar wat in het veld lopen: *'het is goed als mensen beseffen dat er geen onbenul in het veld loopt'* (kijk maar naar het bericht hierboven of in één van de vorige nummers van Argus). Al met al mag je van Ineke niets over dieren zeggen, want de moderne mens staat zo ver van de natuur.

Nog een (vreemd) bericht uit Zeeland. Prins Willem Alexander, bijgenaamd de schieter, was enkele uren op jacht in de buurt van het Zeeuwse Kloosterzande/Walsoorden waar hij zich in de loop van de middag aansloot bij een jachtgezelschap. Een bekend roddelblad toonde het voorval met veel foto's van een prins, die het geweer nog in de draagtas had zitten. Vreemd is wel dat de prins die dag niet is gezien door de bewoners van die streek, die dit naar alle waarschijnlijkheid niet zou zijn ontgaan. Verzoek aan de lezers: Als iemand uit die omgeving meer weet over

de bedoelde jachtpartij in Zeeland dan hoor ik dat graag.

De jachthonden hebben het ook zwaar. In de buurt van Havelte blijkt een jachthond van de 61-jarige jager uit die plaats van een vergiftigde mol en buizerd gegeten te hebben. Het gebeurde na het bezoek van de jager aan een jachtveld. Nu hebben jagers natuurlijk een reputatie op het gebied van gif (zie bijvoorbeeld het artikel over dierenarts Blauwboer uit Groesbeek in Argus 4/2004) maar zelf wijzen zij in dit soort zaken altijd met een beschuldigende vinger naar stropers. Gelukkig meldt het bericht verder dat het weer goed gaat met de hond, maar of het dier nog ooit weer mee het veld in kan (of wil) is nog de vraag.

In De Gelderlander van 31 december 2004 stond dat drie mannen uit Arnhem veroordeeld waren tot celstraffen van enkele maanden voor illegale praktijken met in het wild levende dieren. De mannen, twee broers en nog een derde handlangers hadden zich schuldig gemaakt aan illegale jacht op hazen, konijnen en reeën. Verder hadden ze het ook gemunt op allerlei andere dieren, zoals dassen, zwijnen en verschillende vogelsoorten. Ze maakten daarbij onder meer gebruik van klemmen en strikken. Opvallend was dat de rechter de 'heren' een zwaardere straf oplegde dan de Officier van Justitie had geëist. Deze had namelijk om louter voorwaardelijke straffen gevraagd.

Wat me de laatste jaren steeds meer opvalt is dat kranten voor de kerst steeds een prachtige foto op de voorpagina willen hebben met het liefst rijen dode dieren, zonder ook maar

iets over dierenwelzijn te melden. Trouw maakte het dit jaar wel erg bont. Die krant plaatste een foto met een klein jongetje, dat met een stok in een eend aan het prikken was, zonder ook maar iets afwijzend over dit gedrag te melden. Volgens de begeleidende tekst *'had het jongetje de stok nodig om met de drijvers mee te gaan'*. Dit alles onder het motto, je kunt niet vroeg genoeg beginnen met het kwellen van dieren!

In Lekkerkerk zijn weer een paar schietgrage schutters opgepakt. Twee mannen van 42 jaar en drie jongens van 16 jaar hadden in de omgeving van Lekkerkerk enkele jaren moordend en plunderend door de natuur getrokken. Ze vertelden de politie dat ze het puur voor de lol deden en dat ze voor een enkel dier ook nog wel eens wat geld konden beuren. Allerlei dieren werden geslachtofferd. Dode reigers en zwanen werden ter plekke begraven; eenden werden veelal voor de handel aangeboden. De politie vermoedt dat de heren in de hele Alblasserwaard hun strooptochten hebben gemaakt. Ze zullen zich nu voor de rechtbank moeten verantwoorden. Op dit soort overtredingen staat maximaal vier jaar. Hopelijk krijgen ze hun verdiende loon. Nu maar afwachten of de jagers zich ook weer gaan beklagen over de stroperij. Alsof hun activiteiten niet even destructief zijn als die van stropers.

Mensen die nog stickers willen hebben van de jachthutten-actie, *'PAS OP! Van hieruit schieten ze dieren dood'*,

kunnen deze aanvragen op postmaster@jachthutten.nl of door middel van een briefje naar De Faunabescherming. Zorg ervoor altijd een paar stickers in de tas te hebben als u wandelt door bos, hei of duin. Je weet nooit wat voor bouw-werk je er onverwacht tegen komt. Vergeet dan ook niet om een foto te maken! De mooiste foto's van jachthutten en hoogzitten, bij voorkeur met sticker, plaatsen we op de achterkant van Argus en natuurlijk publiceren wij uw vondsten op onze site, www.jachthutten.nl.

Tot slot nog een verzoek aan de lezers van Argus. Volgens de *'De Nederlandse Jager'*, het hobbyblad van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, hebben jagers het afgelopen jaar met 33 WBE's 185 scholen bezocht. Graag zouden wij willen weten wat uw ervaringen zijn met de voorlichting van uw kind of kleinkind door de KNJV. Heeft u ons iets te melden over deze opvoedkundige lessen, dan horen wij dat graag, via ons e-mailadres of via een van de adressen of telefoonnummers voorin dit blad.

Voor anti-jachtgroepen is er eens per half jaar een overleg. Voor informatie kunt u terecht bij Jan van de Berg. Telefoonnummer (0547) 36 13 22.

Als u informatie heeft voor deze rubriek of wilt reageren, kunt u e-mailen naar de redactie van Argus (zie colofon) of schrijven naar Harry Voss, Olieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn. Bellen mag natuurlijk ook: (055) 534 45 50.

Reeën op weg

PAULINE DE JONG

Volgens de provincie Overijssel vormen reeën een gevaar op de weg en moeten ze daarom worden geschoten. Dat is natuurlijk onzin. Wij hebben zowel de rechtbank Zwolle als de Raad van State van ons gelijk trachten te overtuigen. Helaas luisteren beide rechtscolleges bij voorkeur alleen naar de overheid en nemen zij bovendien niet de moeite om de door ons ingebrachte stukken te lezen. In dit artikel doen wij u verslag van onze inspanningen om deze absurde maatregel ongedaan te krijgen. Lees en huiver.

De provincie Overijssel stelt dat er op haar grondgebied per jaar gemiddeld negenhonderd reeën worden doodgereden (foto: Martijn de Jonge).

Ontheffingen

In februari 2004 werden door de provincie Overijssel een drietal ontheffingen verleend voor het schieten van tweehonderdtachtig reegeiten en tweehonderdachtien reebokken per jaar. Deze ontheffingen werden verleend aan WBE's (samenwerkingsverbanden van jagers) en waren geldig in de regio Zwolle, Ommen, Deventer. De provincie gaf deze toestemming om reeën te doden vanwege de verkeersveiligheid. Volgens de provincie zou de populatie reeën binnen twee jaar verdubbelen wanneer er niet zou worden geschoten en dat zou leiden tot meer reeën die de weg oversteken en dat zou weer leiden tot 'verkeersonveilige' situaties.

De provincie heeft de ontheffingen verleend op basis van zogenaamde Reewildbeheerplannen, die zijn opgesteld door de jagers zelf. Hierin wordt onder andere aangegeven hoeveel reeën in het werkgebied van de betreffende WBE zijn aangereden. Door de provincie wordt ervan uitgegaan dat er in de hele provincie gemiddeld negenhonderd reeën per jaar op de wegen worden doodgereden.

Bezwaar

In ons bezwaarschrift hebben wij aangegeven dat zelfs moet worden betwijfeld of aanrijdingen met reeën wel daadwerkelijk kunnen worden beschouwd als

een openbaar veiligheidsrisico. Een ree heeft een gemiddeld gewicht van vijftientwintig kilogram en een schofthoogte van maximaal vijfenzeventig centimeter. Door hun geringe postuur vormen de dieren dan ook niet echt een obstakel op de weg. De provincie heeft bovendien zelf geen verifieerbare overzichten gegeven van schades die zijn veroorzaakt door overstekende reeën.

Daarnaast zijn er alternatieve maatregelen die op en langs wegen kunnen worden getroffen om de kans op aanrijdingen te verminderen zoals het verlagen van de maximumsnelheid. Alleen wanneer bestuurders hun rijgedrag niet aanpassen en te hard rijden en te weinig afstand houden kunnen verkeersgevaarlijke situaties ontstaan

bijvoorbeeld als gevolg van een overstekende ree. Maar dit zal ook gebeuren wanneer in die situatie een ander dier, zoals een konijn of eend oversteeft, een vogel laag overvliegt of een andere onverwachte gebeurtenis optreedt. Ook kunnen op plaatsen waar wissels (looproutes van reeën) wegen kruisen maatregelen worden getroffen door het creëren van speciale oversteekplaatsen. Het is belangrijk dat weggebruikers op de hoogte zijn van het risico. Vooral het creëren van brede, open bermen is een belangrijke maatregel om de kans op aanrijdingen aanzienlijk te verminderen. Door de situatie langs de weg overzichtelijker te maken zullen de dieren en de automobilisten elkaar eerder kunnen zien en hierop kunnen reageren.

honderd kilogram weegt (met uitschieters tot zelfs tweehonderd kilogram), een damhart gemiddeld zestig kilogram en een wild zwijn gemiddeld een gewicht heeft van negentig kilogram² (Lange et al., 1994). De laatste drie soorten komen in feite niet voor in de provincie Overijssel. De provincie heeft de ree er kennelijk bijgezet om de jagers te plezieren.

Een ander argument van de provincie was dat reeën geen natuurlijke vijanden zouden hebben, waarmee wordt gesuggereerd dat de reeënstand ongebreideld zou groeien wanneer er niet zou worden geschoten. Ook dit argument getuigt van een ernstig gebrek aan kennis van zaken. Allereerst zijn er wel degelijk diersoorten die bijvoorbeeld reekalfjes kunnen prederen, te weten de vos. Dat er vossen aanwezig zijn is de provincie zelf ook opgevallen. Volgens Overijssel zijn het er zelfs 'te veel' getuige de ontheffing die werd verleend aan alle jagers om zowel overdag als 's nachts vossen te doden gedurende meer dan zeven maanden per jaar! Belangrijker is dat de regulatie van een diersoort nooit loopt via predatoren maar altijd via factoren als voedselaanbod, ruimte, dekking en onderlinge concurrentie. Niet de predator reguleert de prooi, maar het aanbod aan prooidieren reguleert de stand van de predator.

Beroep

Na het afwijzen van ons bezwaar zijn wij tegen dit besluit in beroep gegaan bij de rechtbank in Zwolle. In ons beroepschrift hebben wij er vooral op gewezen dat op geen enkele manier is aangetoond dat het doden van een bepaald aantal reeën tot een vermindering van het aantal aanrijdingen zal leiden. Allereerst heeft het afschot geen invloed op de aanwezige aantallen. Het afschot zal een natuurlijke sterftfactor vervangen waardoor de populatie per saldo niet kleiner zal zijn dan wanneer er geen afschot zou plaatsvinden. Het aantal reeën dat zich in een gebied bevindt wordt bepaald door het voedselaanbod in de winter. Zodra de draagkracht (ofwel het voedselaanbod) daalt, zal het aantal reeën ook dalen tot het weer op het draagkrachtniveau komt. Afschot van reeën zal derhalve alleen maar leiden tot verhoogde reproductie en immigratie om het populatieniveau te herstellen. Dit mechanisme is in de praktijk bevestigd in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Daar bleek, nadat de jacht was stopgezet, geen sprake te zijn

Door de situatie langs de wegen overzichtelijker te maken zullen de dieren en de automobilisten elkaar eerder opmerken (foto: Geurt Besselink).

Afgezien van verkeerssnelheid en verkeersintensiteit lijkt, volgens Rijkswaterstaat, de bermbreedte één van de belangrijkste factoren te zijn die van invloed is op het aantal aanrijdingen¹ (Anonymus, 2000).

Bezwaar afgewezen

Zoals te verwachten was verklaarde de provincie onze bezwaren ongegrond. Argument daarvoor was met name de stellige overtuiging van de provincie dat de verkeersveiligheid in het geding is wanneer grotere dieren wegen oversteken. Onder 'grotere dieren' verstaat de provincie dan edelhert, damhart, wild zwijn en ree. De ree hoort helemaal niet in deze rij thuis. Dat blijkt wel wanneer men bedenkt dat een edelhert gemiddeld

van een sterke stijging van het aantal reeën³ (*Van Breukelen en van Wieren, 2004*). Afgezien van kleine fluctuaties blijkt de populatie niet toe te nemen maar zich op hetzelfde niveau te stabiliseren. Uit onderzoek in dit gebied blijkt dat afschot geen enkel effect heeft op de omvang van de populatie. Na kolonisatie van het gebied begon de populatie te groeien naar het draagkrachtniveau. Deze groei trad op en zette zich voort 'ondanks' het afschot dat plaatsvond. En vervolgens bleek de populatie in 1996 het draagkrachtniveau te hebben bereikt, want toen vervolgens de jacht werd stopgezet bleek de populatie zich rond dit niveau te stabiliseren. Dergelijke ervaringen worden ook gemeld uit het gebied de Alde Feanen van It Fryske Gea. Het is redelijk om te veronderstellen dat de reeënpopulatie in de provincie Overijssel zich op het draagkrachtniveau bevindt, aangezien deze dieren hier al vele jaren voorkomen. De conclusie moet dan ook zijn dat het doden van reeën geen effect zal hebben op de populatie-omvang en in die zin geen enkele bijdrage zal leveren aan een eventuele vermindering van het aantal aanrijdingen.

Aanrijding is uitzondering

Zelfs als de reeënstand in een bepaald gebied door welke oorzaak dan ook zou worden verlaagd, zal dat niet aantoonbaar leiden tot minder aanrijdingen. Er is namelijk geen directe relatie tussen het aantal aanwezige reeën en het risico van aanrijdingen. Dat er in ons land relatief veel aanrijdingen plaatsvinden met reeën wordt niet veroorzaakt door 'overbevolking' waardoor migratie optreedt en hangt niet samen met de populatieomvang. Het hangt direct samen met het dichte wegennet in ons land en met de leefwijze en het gedrag van reeën.

Reeën maken tijdens het doorkruisen van hun leefgebied gebruik van vaste routes ofwel wissels en het komt vaak voor dat dergelijke wissels een weg kruisen. Dat betekent dus dat, gezien het geschatte aantal reeën en het aantal aanrijdingen, in verreweg de meeste gevallen een ree de overkant van de weg gezond en wel weet te bereiken. Dit wordt door onderzoek bevestigd⁴ (*Putman, 1997*). Gebleken is namelijk dat wegen, niet zijnde snelwegen, door de dieren niet als barrière worden beschouwd. Een territorium strekt zich regelmatig aan beide zijden van dergelijke wegen uit. En aangezien

een ree in de loop van 24 uur zijn hele leefgebied doorkruist zal het dier deze wegen dus ook elke dag minimaal een keer oversteken.

Ongegrond verklaard

Helaas besloot de rechtbank in Zwolle ons beroep ongegrond te verklaren. Daarbij overwoog de rechter dat wat hem betreft voldoende aannemelijk is dat het belang van de openbare veiligheid in het geding is. Elk 'gevaar' op de weg is er één te veel. Daarbij miskent de rechter het feit dat aan het autoverkeer per definitie risico's zijn verbonden en dat het aantal aanrijdingen met dieren slechts een gering percentage van het totale aantal verkeersongelukken vormt. Zo blijkt dat in Nederland drietiende procent van de ongelukken (ofwel negenentwintig van de in totaal ruim elfduizend), waarbij mensen gewond raakten of stierven, werd veroorzaakt door een aanrijding met een (huis)dier⁵ (*Seiler, 2003*). En weer een heel klein percentage daarvan wordt veroorzaakt door reeën! Daarnaast was de rechter van mening dat de door ons aangedragen alternatieven, zoals het breder en overzichtelijker maken van wegbermen, niet in redelijkheid van de provincie kunnen worden gevergd. Wij achten dat opmerkelijk, aangezien deze maatregelen een aantoonbare bijdrage leveren aan de verhoging van de veiligheid. Tenslotte meende de rechter dat het afschot geen 'afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding' ofwel door het schieten wordt de reeënpopulatie niet verlaagd. Dat is, zoals uit het voorgaande blijkt, ook juist onze stelling. Het afschot zal geen effect hebben op de stand en het betreft dus in feite een vorm van 'zinloos geweld tegen dieren'.

Dat er in ons land relatief veel aanrijdingen plaatsvinden hangt samen met het dichte wegennet in ons land en met de leefwijze en het gedrag van reeën, (foto's: Geurt Besselink en Rob Busser).

De rechter heeft zich in zijn overwegingen beperkt tot de hiervoor besproken aspecten, maar is de belangrijkste vraag vergeten. Zo had hij natuurlijk vooral moeten beoordelen of het middel, het afschieten van een bepaald aantal reeën effectief is om het risico op aanrijdingen te beperken. Wij hadden deze vraag uitgebreid beantwoord en met stukken onderbouwd en wij kwamen tot de conclusie dat het schieten van reeën niet effectief is. Het is dan ook onterecht dat de rechter in zijn uitspraak op geen enkele manier op dit punt is ingegaan. Wij lieten het hier uiteraard niet bij zitten en zijn in hoger beroep gegaan.

Voorlopige voorziening

Raad van State

Tijdens de zitting bij de Raad van State waarin wij om een schorsing van de ontheffingen vroegen leek de staatsraad zeer kritisch. Zo viel zij de provincie er scherp op aan dat deze ontheffingen verleende op dezelfde wijze als zij vergunningen verleende onder de Jachtwet. Maar, zo stelde de staatsraad, '*de Flora- en faunawet stelt veel hogere eisen aan dergelijke afschotontheffingen*'. Ook bleek uit niets dat de provincie gedegen onderzoek had gedaan naar de zin en de noodzaak van het afschieten van reeën. Toch was in de uitspraak helemaal niets terug te vinden van deze kritische houding ten opzichte van de provincie. In de zeer korte en ongemotiveerde uitspraak werd slechts gesteld: '*Hetgeen verzoekster (De Fauna-bescherming) heeft aangevoerd, geeft geen aanleiding voor het oordeel dat op voorhand moet worden aangenomen dat de aangevallen uitspraak in de bodemprocedure geen stand zal houden. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat het niet onaannemelijk is dat een*

beperking van de populatie zal leiden tot een vermindering van het aantal aanrijdingen en aldus zal bijdragen aan de verkeersveiligheid. Voorts wordt in aanmerking genomen dat het thans nog slechts (!) gaat om het afschieten van maximaal tweehonderdachtien bokken'. De staatsraad gaat daarbij geheel voorbij aan ons betoog dat afschot niet zal leiden tot een lagere populatie. En dat het aantal aanrijdingen nihil is ten opzichte van het aantal keren per jaar dat een ree een weg oversteeft (elke ree doet dat minimaal één maal per dag!), zodat zelfs als het aantal reeën zou kunnen worden beperkt door afschot dit geen significant effect zal hebben op het aantal aanrijdingen.

Bodemprocedure

Raad van State

Tijdens de bodemprocedure hebben wij getracht nogmaals zo helder en duidelijk mogelijk uit te leggen dat het afschieten van reeën op geen enkele manier zal bijdragen aan de verkeersveiligheid. Wij hebben daartoe speciaal aandacht gevraagd voor het onderzoek dat is uitgevoerd in de Amsterdamse Waterleidingduinen waar sinds vijf jaar niet meer op reeën wordt geschoten. Daar blijkt dat de stand zich stabiliseert en er dus geen sprake is van een toename. Maar ook de uiteindelijke uitspraak in de bodemprocedure is zeer kort en ongemotiveerd. Ook hierin wordt opnieuw alles dat door de provincie wordt gesteld, en op geen enkele manier wordt onderbouwd of bewezen, klakkeloos aangenomen en worden al onze, met wetenschappelijke gegevens onderbouwde, argumenten zonder pardon van tafel geveegd. In de uitspraak staat: *'De omstandigheid dat bij het staken van de jacht op damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen geen sprake was van een stijging van die populatie, maar*

van stabilisatie, leidt niet tot een ander oordeel. In die situatie ging het om een geheel ander gebied met andere voedselbronnen, predatoren en diersoorten, zodat het college zich in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat beide situaties niet vergelijkbaar zijn'.

Dit slaat echt alles. Wij hebben het woord 'damherten' niet eens genoemd! Wij hebben het artikel over de Waterleidingduinen ingebracht en zelfs in de titel wordt alleen gesproken over reeën en uitdrukkelijk niet over damherten (zie 3). Het ging dus wel degelijk over dezelfde dieren. Bovendien wordt in dit artikel melding gemaakt van predatie door vossen op reekalfjes en zoals gezegd zijn er eveneens vossen in de provincie Overijssel aanwezig. En tenslotte begrijpen wij niet waar de Raad van State het vandaan haalt dat reeën in Noord-Holland iets anders zouden eten dan reeën in Overijssel. Kortom, een dwaling van het recht waar helaas niets aan te doen is aangezien de Raad van State ons

hoogste rechtscollege is. Wanneer men dit soort uitspraken bekijkt begrijpt men dat het slecht is gesteld met de rechtsbescherming in dit land. Een grove vorm van wetsverachting.

- 1) Anonymus. 2000. Wildspiegels en de alternatieven. Brochure Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat.
- 2) Lange, Rogier, Peter Twisk, Alphons van Winden en Annemarie van Diepenbeek. 1994. Zoogdieren van West-Europa. Uitgeverij KNNV. Utrecht.
- 3) Breukelen, Leo van en Sip van Wieren. 2004. Dynamiek van een populatie reeën zonder beheersjacht. Zoogdier 15 (1)
- 4) Putman, R.J. 1997. Deer and road traffic accidents: options for management. Journal of Environmental Management 51.
- 5) Andreas Seiler. 2003. The toll of the automobile: Wildlife and roads in Sweden. Swedish University of Agricultural Sciences. Uppsala. Zweden.

Jachthut van het kwartaal

Aan de rand van het Duivelsbos bij Vierhouten op de Veluwe vindt u de bijzondere jachthut die u op bijgaande foto ziet. Het bos hier in de buurt wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Deze jachthut is bijzonder in zijn soort, omdat hij rondom voorzien is van 'ramen' van waaruit je het gehele gebied kunt overzien. Bij de meeste jachthutten is het gezichtsveld, en dus ook het schootsveld, beperkt tot twee zijden. De jachthut heeft een model als van een Duitse uitkijktoren uit de Tweede Wereldoorlog of van een kraaiennest zoals ze dat vroeger op schepen gebruikten. Het voordeel van deze constructie is natuurlijk dat een schutter vanuit dit bouwwerk in een straal van driehonderdzig graden kan schieten. Merkwaardig genoeg echter staat de hut aan de rand van de voerplek en niet er midden in, waardoor het voordeel van de driehonderdzig graden in feite weer verloren gaat.

Als u het object wilt bekijken, kunt u gebruik maken van de afgebeelde plattegrond of de routebeschrijving. Komende vanuit de richting Apeldoorn volgt u bij Vierhouten de Pasopweg, een fietspad dat in zuidelijke richting loopt. Aan het eind van het fietspad op de T-splitsing, bij paddestoel 23424, gaat u rechtsaf. Na ongeveer vijfhonderd meter slaat u linksaf het bospad in. Dit pad is min of meer afgesloten door een omvergetrokken boom met wat losse takken eromheen.

Wilt u meehelpen onze jachthutten-site op internet, www.jachthutten.nl, compleet te maken? Stuur dan uw foto's van jachthutten en misstanden op jachtgebied naar ons op. Het liefst ontvangen wij uw opnamen digitaal, voorzien van een beschrijving van de omgeving en de juiste positie (coördinaten) op ons e-mail-adres postmaster@jachthutten.nl. Natuurlijk zijn ook gewone foto's welkom. U kunt deze sturen naar het postadres van De Faunabescherming dat u vooraan in dit blad kunt vinden.

